

DEBATT

Tips oss: 95 400 400 debatt@smp.no

All utgivelse skjer i henhold til Sunnmørspostens publiseringsvilkår. Vi forbeholder oss retten til å arkivere og utgi i elektronisk form alt som er publisert i Sunnmørsposten. Dette gjelder også innsendt materiale, og innsendt stoff honoreres bare når det er avtalt. Vi forbeholder oss retten til å korte ned. Ubrukte innlegg returneres bare på anmodning.

KRONIKK/SYNSPUNKT:
E-post: debatt@smp.no

Maks 5.600 tegn inkl. mellomrom. Vi forbeholder oss retten til å korte ned. Legg ved portrettfoto.

Kystpartiet støtter lærerorganisasjonene

LÆRERE

Utdanningsforbundet valgte å bryte forhandlingene om arbeidstid med KS 24. januar 2014. Arbeidstid er derfor en del av vårens tariffoppgjør. Det kan virke som KS ikke hadde forventet et ærlig svar når de utfordret lærerprofesjonen med skamt tilbudet om ny arbeidstidsordning.

Utdanningsforbundet ønsker mer tid til hver enkelt elev og presiserer at kvalitet ikke kommer av seg selv. Kvalitet krever tid. Tid til å følge opp hver enkelt, tid til forberedelser og tid til etterarbeid. Blir lærerne presset på arbeidstidsordninger så vil dette naturligvis gå ut over kvaliteten på det skoletilbudet som til en hver tid gis. Lærerne er allerede presset som følge av byråkratisering, innsparinger og oppgaver som egentlig

burde være pålagt andre enn lærerne.

Kystpartiet avholdt sitt Landsmøte i begynnelsen av april og vedtok følgende uttalelse: «Kystpartiet støtter lærerorganisasjonene i kampen om arbeidstid og forhandlingsrett. Vi oppfatter at forslaget fra KS er en provokasjon mot en hel yrkesgruppe. Det rører ved sentrale arbeidstakerrettigheter og innebærer bl.a. at man tar bort lærernes forhandlingsrett om arbeidstiden. Forslaget fra KS vil etter Kystpartiets oppfatning medføre et dårligere undervisnings-tilbud og vil kunne føre til rekrutteringsproblemer og flukt fra læreryrket.»

BENGT STABRUN JOHANSEN
Partileder for Kystpartiet

– Utdanningsforbundet ønsker mer tid til hver enkelt elev og presiserer at kvalitet ikke kommer av seg selv

KORT SAGT

KFUK-M og Israel

BOIKOTT

Ungdomsorganisasjonen KFUK-M har gått til boikott av israelske varer. Har leiarane her tenkt over kva konsekvensar det vil kunne få for viktige samfunnsoppgaver i landet vårt. Israel har m.a. no utvikla eit instrument som kan avdekke livmorkreft på eit tidleg tidspunkt. Vil KFUK-M seie nei til ei slik nyvinning? Sjukehus over den ganske verda er i dag utrusta med hjelpemidler som er utvikla i Israel. Skal Norge stille seg utanfor denne medisinske hjelpa? Eller har ein tenkt over at ein stor del av det norske folk må «skrote» sine mobiltelefonar dersom dette skal gjennomførast?

La meg i dag få nemne eit døme. I 1965 vart det på kibbutzen Hatzetim i Negev-øydemarka utvikla eit sindig vatningssystem. Systemet har fått namnet «Netafim» og betyr «vassdråpar». Prinsippet er at i område med lite vatn blir fukt styrt i små mengder direkte mot rota på frukta. Hermed har dei fått frukt, grønnsaker og blomster til å trivast midt i øydemarka.

Og dette har vakt merksemd over heile verda. Systemet blir i dag selt til 150 land gjennom 37 regionkontor, og blir produsert på 13 fabrikkar rundt omkring i verda. Og det som også bør merkast: Systemet blir også selt til dei arabiske nabolanda. Så har vi då den situasjonen her i landet at ein kristen organisasjon vil seie nei til israelske varer, medan deira arabiske naboar kjøpar det dei har bruk for.

KJELL FURNES
Vigra

En bønn for våre by

SYNSPUNKT

TRINE KLEMMETSEN
Bylogger

ÅLESUND

Denne påsken var jeg på ferie på Helgelandskysten. Som ved en tilfeldighet sto lokalsendingen på. Fra Bodø. Der nok et kjøpesenter står i fare for å tomme et bysentrum for aktivitet. Jeg er fra Ålesund. Byen der vi har landets tredje største kjøpesenter like utenfor sentrum. Mange butikker har på tross av dette klart seg godt. Jeg vet ikke om det er stahet, men det er i hvert fall dyktighet. Og det er på tross av. Det er ingen enkel affære.

Brannslukking. Det å være engasjert i bysentrum i dag kan i beste fall oppleves som å rope i motvind. Som tidligere leder i Ålesund sentrumsforening har jeg vært med på å banke på dører. Jeg har stekt hundrevis av vaffer, lagd julemarkeder og skrevet innlegg og diskutert. Men det hjelper lite. Det kan i beste fall kalles forsøk på brannslukking. Når skal vi våkne opp og skjønne at vi i halvsvøne er i ferd med å rasere vår egen identitet, historie og kultur? Ja jeg mener det. Hvordan i alle dager kan vi la denne utviklingen og forvitringen av landets bysentrum få lov til å fortsette uforstyrret?

Legge til rette. Tilbake til Bodø der de nå tillater kjøpesenteret City Nord å utvide med ytterligere 25.000 kvadratmeter. I NRK-reportasjen fra 15.04.14

– Det å være engasjert i bysentrum i dag kan i beste fall oppleves som å rope i motvind

kommer det så inderlig godt fram i det varaordfører Tom Cato Karlsen (Frp) uttaler at «så lenge der er en stor investeringsvilje så er det politikernes jobb å legge til rette for at næringsutviklingen kan fortsette. På samme måte som at de vil legge til rette for det samme om investeringsviljen i sentrum også skulle komme.» Unnskyld om jeg nå generaliserer. Men det er ikke bare i Bodø man fremstår som kunnskapsløse til hvordan dynamikken i et bysentrum fungerer kontra et kjøpesenterområde. På et kjøpesenter snakker vi blant annet om ferdigregulert åpningstid, en eier, felles markedsføring og ofte sterke utviklere med kapital i ryggen. De vet at tid er penger. Et bysentrum drives av enkeltstående butikker, ulike gårdeiere med ulike ambisjoner, og som om at ikke det er nok må de i tillegg forholde seg til kommunal prosjektledelse og graving. Der ser ikke tid til å henge

sammen med penger. I det hele tatt. Se på prosjekt Bogstadvæien i Oslo og Løvenvoldgata i Ålesund. Man finner trolig eksempler i hver eneste by. Eksempler på at enkeltstående butikker og huseiere står igjen med regningen for oppgraderin-

Atmosfæren – en del av Jorden

KLIMA

Høyt kvalifiserte og seriøse klimaforskere, har en rekke ganger påpekt at det foregår en dramatisk utvikling i forholdet mellom atmosfæren og livsbetingelsene på Jorden.

Som tenkende individer, føler de fleste mennesker som lar fantasien vandre litt mot framtiden, at noe må skje for å få slutt på forsøplingen av jordens atmosfære.

I de områdene på jorden der menneskene har satset hele sitt levesett og «velferd» utelukkende på kommersiell tenkning og kapitalstyrt produksjon av stadig flere produkter, som vi tror er nødven-

dige for å tilfredsstillte makelighetens syndrom, har dette skapt et akselererende behov for mer energi.

Tragedie. Vi pleier å skille mellom to typer av energibærere: Ikke fornybare energikilder som i hovedsak er fossile elementer som olje, gass og kull og de fornybare som er et direkte resultat av solens aktivitet på jorden og som omfatter vannkraft, vind, havbølger og direkte solenergi.

Kjernekraften eller atomenergien er i en særstilling og som det reises advarsler mot å bruke, fordi de radioaktive avfallselementene ikke lar seg deponere på en forsvarlig måte og kan ved bruk i stor

målestokk, være en tragedie for menneskeheten.

Behov. All omsetning av fossile elementer, som har sedimentert seg av organisk materiale i jordskorpen for mange millioner år siden, må skje ved forbrenning hvis energien av disse skal «tjene» vårt nærmest uendelige antall av innbilt behov.

Disse urgamle energielementene i jordskorpen, har allerede i sin utviklingstid, avgitt sitt naturlige bidrag til sammensetningen av jordens atmosfære, som har gitt livsbetingelser til det store mangfold av ulike økosystemer på Jorden.

Menneskene har for relativt

– Et bysentrum dreier seg ikke bare om handel, men om identitet, turisme, historie, kultur og byrom

TRINE KLEMETSEN

sentrum

BYSENTRUM: Prosjektet i Løvenvoldgata der man skal sette i stand litt over 100 meter med gate har sprukket på tid. Med nesten ett år. Et glimrende eksempel på utfordringer butikker og huseiere i bysentrum står ovenfor. FOTO: TRINE KLEMETSEN

utviding mot at de innførte parkeringsavgift på sine områder?

Ta grep. I det ansvaret for utvikling av en hel by inkludert våre bysentrum overlates ene og alene til eiendomsutviklere, investorer, enkeltstående butikker, og næringsliv vil jeg gå så langt å kalle det ansvarsfraskrivelse. Et bysentrum har ingen enkelt eier som kan ta grep. Om der ikke er solide butikker, har huseiere heller ikke økonomisk forutsigbarhet til vedlikehold av bygårder. Dette henger sammen. Dette har og får konsekvenser langt utenfor det som besluttes i hver enkelt regulerings sak. Om ikke kommunene selv fremstår som stolte og aktive eiere av våre bysentrum kommer vi ingen vei. Om ikke våre lokalpolitikere skjønner ansvaret de forvalter kommer vi heller ingen vei.

Ta grep. Et bysentrum dreier seg ikke bare om handel, men om identitet, turisme, historie, kultur og byrom. Men hva er et bysentrum uten handel som ingrediens. Slik som det fungerer nå virker man handlingslammet. Ingen tar grep. Kan man ta grep? Annet enn å blindt si ja til tilretteleggelse for dem som måtte ha kapital? Er det lokalpolitikerne, kommunen, befolkningen eller fylket som er ansvarlig? Det er snart så jeg kaller det en nasjonal krise. Inntil vi får løftet fram en statlig strategi på dette så får jeg bare stå her. Og rope i motvind. For jeg tror at vinden vil snu. Den bør snu. Raskt. Før vi mister oss selv.

ger av kommunal grunn. Og det er bare ei av mange utfordringer. Vi kan også ta med temaer som tilgang, parkering, og ikke minst kjedenes krav til lokaliteter.

Vern. Varaordføreren i Bodø ser

ikke problemet med å tillate ei utviding av det eksisterende kjøpesenteret. Det er dessverre ikke første gang jeg hører det. I Ålesund tok det ni måneder for en butikk i sentrum å skifte en ødelagt inngangsdør på grunn av regler knyttet til vern. På

samme tid hastvedtok politikerne i samme by å utvide det som allerede var og er landets tredje største kjøpesenter. For å få på plass nok en diger sportsbutikk.

– Vi har ikke gjort noe annet en å tilrettelegge, var svaret jeg

fikk etter at jeg stilte spørsmål til prosessen. Akkurat. Det blir tilrettelagt. Med hastvedtak. Her ligger trolig noe av kjernen til problemet. De tillater og tilrettelegger. Men hva om de hadde satt krav? Bremset? Sagt nei? Eller gitt tillatelse til ei

– Så lenge det finnes olje og andre brennbare elementer i jordskorpen, vil nok den nåværende utviklingen fortsette i et stadig økende tempo

kort tid siden, overtatt rollen som økologiens forvaltere og foretar stadig mer dramatiske inngrep, for å tilfredsstille komforten og makelighetstrangen til den lille gruppen av jordens beboere som er i stand til å «betale» for den relativt korte stunden det er mulig å velte seg i overfloden.

Miljøskaper. Den «moderne» teknologien har gjort det mulig å «grafse» ut storparten av de sedimenterte energiressursene fra jordens urtid.

Den lille jordkloden som er en mikroskopisk del av Universet, er et lukket system der atmosfæren fra tidenes morgen, har spilt på lag med solen som energi og livgi-

ver og jordoverflaten som miljøskaper for alt liv som vi kjenner.

Hvis vi spør om menneskene har bidratt til en positiv forvaltning av jordens utallige økosystemer, så er svaret dessverre nei på alle forvaltningsnivåer.

Selv om vi forsøker å fortrenge dagens virkelighet i vår bevissthet, så er vi nå inne i en periode av menneskehetens eksistens, der kapitalen og komforten er de drivende kreftene. Dette har gitt utslag i et formidabelt forbruk av energi og av mangel på noe bedre, så har vi valgt den minste motstands vei som er forbrenning av fossile elementer.

Regulert. Enorme mengder av

klimagasser (drivhusgasser) blander seg med den tidligere naturbalanserte atmosfæren, som gjennom uendelige tidshorisonter har regulert sollyset mot jorden, slik at livskraftige økosystemer har utviklet seg i alle verdenshjørner.

Det er transportmidlene som står for den største delen av forbrenningen og privatbilen er her i en særklasse, selv om vi ikke liker å innrømme det. Så lenge det finnes olje og andre brennbare elementer i jordskorpen, vil nok den nåværende utviklingen fortsette i et stadig økende tempo.

De folkerike landene: Kina, India, Russland og land i Sør-Amerika, er på full fart mot en

utvikling i samme retning som de «materielle rike» industrilandene.

Når privatbilen er blitt et berettiget hvermanns ei i disse meget folkerike områdene på jorden, så vil nok oljen som drivelement bli en kortvarig hendelse i historien, mens restene av forbrenningen i framtiden ligger som en økologisk ødelegger i atmosfæren og i den livgivende matjorden.

Vi har intelligens og teknologi til å utvikle energiproduksjon som ikke forurenser, men kapitalkreftene omkring fossil energiproduksjon, vil nok bremse opp denne muligheten.

PER SANDVIK
Gursken